

SVERIGES
MUSEER

MUSEER PÅ MARGINALLEN

100 museichefer om
Coronans konsekvenser

MUSEER PÅ MARGINALEN

100 museichefer om Coronans konsekvenser

Riksförbundet Sveriges Museer gjorde under maj 2020 en undersökning bland medlemmarna om konsekvenserna av corona-pandemin. Här sammanfattas svaren i en rapport.

-> *Hälften öppna under pandemin*

Totalt har hälften av Sveriges museum varit öppna under Corona-pandemin. Av de som har varit öppna har det varierat från partiellt till helt öppet. Det avgörande har varit förutsättningarna för att kunna följa Folkhälsomyndighetens rekommendationer. Museer som har varit stängda har gjort det av hälso- eller ekonomiska skäl. Samtliga av de som hållit öppet noterar att antalet besökare minskat drastiskt.

40 procent var under enkätens genomförande stängda med anledning av Corona. 4 procent hade haft stängt. Av de svarande anger 44 procent att de haft öppet under våren. Övriga angav exempelvis begränsningar i öppethållande eller stängt av andra anledningar som t.ex. renovering.

-> *De flesta stängda museerna öppnar åter i sommar*

Bland de museer som haft stängt eller begränsat öppethållande följer man noga utvecklingen och förbereder för corona-anpassat öppethållande. Mer än hälften av de som har stängt idag planerar öppna i juni. Några anger att de öppnar senare under sommaren eller i höst. Åtta är osäkra på när.

-> *91 procent har haft intäktsbortfall*

Nästantill uteslutande har museerna drabbats av minskade intäkter. Museer i storstadsregionerna märkte tidigt av ett minskat antal besökare på grund av uteblivna utländska turister men minskningen av antalet museibesök kunde snart ses runt om i landet. För museer som i hög grad finansieras av intäkter från besökare, caféer, butiker etc. blev konsekvenserna extra stora. Endast 9 procent anger att de inte haft något intäktsbortfall. I nuläget går det inte att beräkna det totala bortfallet för de svarande museerna men prognosen är fortsatt intäktsbortfall under juni till september.

I Myndigheten för Kulturanalys rapport *Museer 2018* (Kulturfakta 2019:1) angavs museernas samlade intäkter under året vara 5,8 miljarder varav två tredjedelar kom från anslag och bidrag. Resten, 1,85 miljarder, är egna intäkter varav cirka 900 miljoner är entréintäkter och försäljning.

Uppskattningsvis minskar drygt hälften av dessa intäkter under året 2020 pga. pandemin. Museisektorn riskerar enligt den estimeringen tappa uppemot en halv miljard under 2020.

-> Museerna vidtar åtgärder, och verksamheten urholkas

83 procent av museerna har ansträngt ekonomi och vidtar nu olika åtgärder för att minska kostnader samt söker stöd från olika håll. Det handlar bland annat om att extraanställd personal får sluta, att befintlig personal permitteras eller får byta arbetsuppgifter, att verksamhet och öppethållande krymps och att satsningar ställs in eller skjuts på framtiden. Museerna försöker också få del av hyresreduktionsmöjligheten och kan minska utgifter genom sänkta arbetsgivaravgifter. Nio museer hade varslat personal. Tre museer riskerar att försvinna.

-> Stora konsekvenser för museernas kärnverksamheter

Hela 96 procent av de svarande anger att pandemin påverkat den publika verksamheten. Även museer som haft öppet har anpassat verksamheten till rådande smittspridning. Permitteringar och varsel har påverkat möjligheterna att hålla öppet, program och utställningar har flyttats eller ställs in. Men pandemin har också drivit på utvecklingen av annan verksamhet där utomhusaktiviteter och digitala erbjudanden nämns.

2020 sågs redan innan Corona som ett tufft ekonomiskt år för museisektorn. Enligt en rapport från Sveriges Museers i februari (*Museer under press*) angav många museichefer att flera års urholkning av ekonomin försämrat möjligheterna att arbeta med aktiv samlingsförvaltning. En fråga i undersökningen avsåg att undersöka om situationen förvärrats ytterligare pga. Coronapandemin. 30 procent av museicheferna anger i sina svar att den aktiva samlingsförvaltningen direkt har påverkats. Det är dock svårt att se en kortsiktig effekt på samlingsarbetet. Några museer dokumenterar samhället under pandemin. Några har omorganiserat så att fler kommit att arbeta med samlingarna. Men många ser tyvärr långsiktiga konsekvenser för museernas kärnverksamheter, inte minst om personal försvinner.

Undersökningens åtta frågor

1) Har museet stängt pga. Corona?

Nej 44%   Ja 40%   Har haft stängt 4%

Övrigt 12% (ex. diverse begränsningar i öppethållande, har endast sommaröppet, stängt på grund av renovering etc)

2) Om stängt när planerar ni återöppna?

18 av de stängda museerna planerar öppna i juni, 9 öppnar *kanske* i juni, 4 i juli, 3 i augusti, 5 under hösten, 8 är osäkra.

De osäkra hänvisar till 50-regeln. Flera hänvisar att man noga följer läget.

3) Ekonomisk påverkan av Corona – mars-maj: hur stort är ert intäktsbortfall (i procent/i pengar)

Av de 44 totalt som anger procentsvar: 10 st 0-20%, 3 st 21-40%, 3 st 41-60%, 8 st 61-80% och 10 st 81-100%

9 anger att de inte har intäktsbortfall

2 är osäkra

De totalt 58 som anger bortfall de första månaderna anger en sammanlagd summa på cirka 64 miljoner.

4) Ekonomisk påverkan av Corona - prognos för intäktsbortfall juni-september (i procent/i pengar)

På grund av osäkerheten framåt är det svårt att prognostisera bortfallet. 52 museichefer har gjort ett försök och kommer sammanlagt upp i 68 miljoners bortfall för sommarsäsongen. Detta ger endast en fingervisning om totalen.

5) Konsekvenser: Vilka åtgärder vidtas, varsel, permitteringar, ansökan om stöd etc?

83 procent har vidtagit åtgärder

24 anger att man minskar eller tar bort extraanställd och timanställd personal.

21 anger att man permitterat (alternativt ansökt om att få permittera)

9 anger att man varslat

4 ansöker till kulturrådet för inställda arrangemang.

28 ansöker om övrigt stöd extern eller inom region, kommun, stat och sänkt arbetsgivaravgift

26 drar ner på verksamheten

17 omprioriterar

15 anger besparingar rent allmänt

10 har ansökt om hyresreduktion

3 tror sig behöva stänga ner

6) Konsekvenser: Har situationen påverkan på den aktiva samlingsförvaltningen, exempelvis nyförvärv? I så fall hur?

31 museichefer svarar att det påverkas, 35 att det inte påverkas.

”Inte än” svarar några. Många pausar verksamhet och projekt. Några har redan haft tuff påverkan på samlingsförvaltningen. Några har fått mer tid till samlingsförvaltningen och har ökat fokus på den nu, alltså en positiv effekt. Ökat fokus har också skett på den digitala samlingsförvaltningen. Några har särskilt avsatta medel för förvaltning och nyförvärv. Ett exempel ges på hur man satsar på att stödja samtidskonstnärer lokalt genom inköp. Två anger att de samtidsdokumenterar och samlar kring Corona.

7) Konsekvenser: Har situationen påverkan på den utåtriktade verksamheten, exempelvis utställningar och programverksamhet?

98 procent svarar att situationen har haft omfattande påverkan på den publika verksamheten, med betydligt färre besökare, inställda program, inställda eller framflyttade utställningar etc.

Man anger också att man anpassat verksamheten och några få pekar på utvecklingspotential i pandemins spår, exempelvis gällande digital förmedling.

Att man inte kan säsonganställda anger många också som en rejäl påverkan framgent inför sommaren.

8) Ser du ytterligare någon konsekvens av Corona-situationen som vi bör uppmärksamma?

Museicheferna gav extra medskick förutom de frågor som innefattades i undersökningen. Nedan ett axplock som grupperas under fem rubriker.

”Museernas roll som samhällsstabiliserande funktion är viktig”

Styrkebesked:

Vi kommer åter starka igen för besökarna.

Nästa år 2021!

Museernas roll som samhällsstabiliserade funktion är viktig.

Lyft vikten av museerna som en viktig del av det allmänna sociala livet människor emellan.

Museipersonal visar sig vara mycket duktiga på snabb omställning och kreativa lösning när nöden är som störst! Dags att vara stolta över hur museer har hanterat denna kris.

”Kontakt med besökare via digitala kanaler ökar och gör att vi bibehåller interaktion”

Nya sätt att arbeta (exempelvis digitalt):

På uppsidan så lär vi oss att arbeta mer digitalt.

Positivt: digital mognad! hos oss och hos vår publik.

Vi behöver förbättra möjligheten att nå ut digitalt.

Stora utvecklingsinsatser har lagts på digital kommunikation. Intressant att följa upp.

De digitala satsningarna måste fortsätta och jag tror vi museer har många gemensamma beröringsfaktorer. Jag skulle gärna se nya statliga stöd för att digitalisera samlingarna på webben. Sedan tror jag också museerna kan samverka mer.

Kontakt med besökare via digitala kanaler ökar och gör att vi bibehåller interaktion.

Distansering kräver fler värddar/pedagoger eftersom grupperna måste vara mindre.

Se över museernas roll i samhället. Öppna upp för mer delaktighet, fler samarbeten bli starkare sociala mötesplatser. Vi bedömer det som om vi står inför ett gigantisk paradigmskifte, med många nedläggningar och utslagningar. Det är dags för att aktivera ett nytänk inom hela museisektorn. Var är vår roll?

Vi har utvecklat hur vi arbetar med digitala möten, hemarbete och inte minst digital förmedling. Utvecklar verksamhet utomhus.

”Man pratar om att kulturen och besöksnäringen är viktig, men när det kommer till kritan så får vi glatt klara oss själva

Centrum/periferi

Att staten (KUR) sviker landsbygdens kulturaktörer genom att utesluta aktörer i samverkansmodellen! Regionerna har inte samma ekonomiska resurser som staten.

Att läns museerna har en extra utsatt situation. Komplex finansiering (kultursamverkansmodell), små marginaler och dessutom stiftelser/föreningar som inte är nära sina huvudmän.

De stödåtgärder som gjorts för kulturen är riktad till "andra" än museer, statliga museer eller statliga stiftelser får extra stöd, men för oss som står utanför detta får ingenting. Några kommunala eller regionala pengar finns inte att få eftersom vi är vare sig regionalt eller kommunalt finansierat.

Man pratar om att kulturen och besöksnäringen är viktig, men när det nu kommer till kritan så får vi glatt klara oss själva.

Vi som lever på entré har svårt för att söka stöd.

”Caféverksamhet i museer drabbas oerhört hårt, vilket är sårbart för restauratören såväl som museet”

Långsiktig oro:

Att de "vanliga" ekonomiska problemen försvinner från diskussionen. Och de är allvarliga.

Hur kan kommunernas försämrade ekonomi inom andra verksamheter, ex äldreomsorg, socialförvaltning, påverka kommunernas möjlighet till att upprätthålla den kommunalt finansierade kulturen, som kulturskola, museum, barnkultur samt att kunna ge stöd till det fria kulturlivet mm under 2021 och 2022.

Hur kommer den offentliga finansiering till konst och kultur att påverkas på sikt? Om arbetslösheten ökar minskar skatteintäkterna och därmed statens resurser. Hur slår det mot kultursektorn? En annan fråga är hur de besöksmål som är beroende av turister kommer påverkas i framtiden. Om resandet kommer att minska, hur ställer man om sin verksamhet? Kommer fler institutioner att konkurrera om samma lokala publik?

På sikt så måste vi och många andra museer stänga verksamheten, om inte besökarna kan komma tillbaka inom rimlig tid. Intresset för den ideella insatsen sjunker också när man inte kan föra fram sitt budskap / information / eller upplevelser till allmänheten.

Självfinansieringsgraden på kommunala och läns museer är brutal. Om kommunerna och regionen får ännu tajtare nästa år utifrån lägre skatteunderlag och utifrån politisk ambition att stärka sjukvård och äldreomsorg så kommer en redan mycket ansträngd arbetssituation bli än värre.

På grund av uppsägningar får vi under kommande år inte arbeta med arbetsmarknadspolitisk verksamhet "socialt företag" och nyanställa med bidrag ens om möjligheterna öppnar sig för nya stödformer.

Risk för konkurs och att tvingas sälja museigårdar eller föremål ur samlingarna.

Caféverksamhet i museer drabbas oerhört hårt, vilket är sårbart för restauratören såväl som för museet. Att besöka ett museicafé eller restaurang är en viktig del av museibesöket. Om en går i kraschen påverkas museet för lång tid framåt.

Intäktskrav (tex entréavgift, konferensuthyrning, visningsintäkter) som del av ordinarie budgetmodell i museer är ytterst sårbara faktorer i krislägen som dessa.

Besöksstatistiken - minskade besöksiffror med ca 70%.

**"Hela
volontärverksamheten
ligger nere - flertalet
volontärer tillhör
riskgruppen"**

Övrigt:

Hela volontärverksamheten ligger nere - flertalet volontärer tillhör riskgruppen.

Eftersom vi (som många andra museer) har en hög medelålder, bland de aktiva medlemmarna, så innebär det också att den sociala samvaron och gemenskapen försvinner i denna grupp - viktigt för många äldre!

Sjukdomen i sig har drabbat medarbetare.

Vi har fått mycket negativa reaktioner på att vi har stängt, mest av politiker på regional och kommunal nivå men också av kommunala tjänstemän som arbetar med besöksnäring, av näringslivschefer och kulturchefer. Förståelsen för de ekonomiska konsekvenserna och de åtgärder som vi anser oss tvungna att vidta för att ta ansvar för museet på längre sikt (vi är ju en stiftelse och inte del av en förvaltning) är väldigt liten.

Om rapporten

Rapporten publicerades den 1 juni 2020 i samband med "Kultur i Almedalen" - ett webbsänt samtal med kulturministern och oppositionen *om kultur i hela landet - post corona*. Arrangemanget sker i samarbete med Svensk Scenkonst.

Undersökningen genomfördes av Sveriges Museer perioden 12–24 maj 2020

100 svar inkom (av totalt 200 fullvärdiga medlemmar). Svaren kom från kommunala museer 36%, läns museer 18%, statliga museer 7% och övriga 40%. Fördelningen representerar väl Sveriges Museers medlemssammansättning. En medlem kan representera flera museer.

Sveriges Museer

Sveriges Museer är ideell branschorganisation för museerna. Vi levererar medlemsnytta i form av opinionsbildning, expertstöd, nätverk, kompetenscentra, kommunikation samt främjar museernas intressen i samhället. Nästan alla offentliga museer är medlemmar hos oss. Andelen icke-offentliga museer ökar. Vi har även associerade medlemmar som inte definieras som museer enligt museidefinitionen. Dessa finns inte med i undersökningen.

Museer är viktiga

Landets museer lockar varje normalår till drygt 26 miljoner besök. Museer är viktiga för enskilda människor och betydelsefulla för samhället. 58 % av befolkningen (18–65 år) hade besökt ett museum senaste året enligt en SIFO-enkät från maj 2019

Museerna finns över hela Sverige och är olika varandra med unika samlingar. Räknar man även väldigt små museer finns det cirka 1600 stycken. Vi ser den här mångfalden som en styrka och tillgång.

Kontakt

Generalsekreterare Jeanette Gustafsdotter 0706-24 45 56

jeanette.gustafsdotter@sverigemuseer.se

Mer om oss:

www.sverigemuseer.se